

Jau dešimt metų prie mano močiutės lovos galvūgalio yra naktinis stalėlis, uždengtas linine staltiesėle, siuvinėta mano rankomis antroje klasėje, joje – prinokusių sunkių slyvų šaka. Pirmasis stalčius prigrūstas dėžučių su vaistų pakuotėmis, čėžančiose folijose – tablečių rikiuotės, pilnas sunkaus gyvsidabrio termometras, per klaidą čia įmesti skaitymo akiniai ir tarp širdies lašų bei kalcio papildų it į smegduobę nugrimzdęs sekmadieninis lyg suvarstytos balkšvos perlinės kruopos rožinis, toks pamirštas gilaus stalčiaus dugne – tarsi močiutės balso tembras mano atminty. Kiekvienas jo karoliukas – lyg numelžtas pakuždomis kruvinu nykščiu, skaudžiai klūpant tarp nesibaigiančių „Sveika, Marija“. Virš lovos galvūgalio kabo bronzinis kryželis, kurio žmogus nuleidęs spyglių subadytą kruviną galvą žiūri į tuščią lovą. Žiūri jau dešimt metų. Laukia tarp vaistų nuskendusias maldos kruopas vieną dieną sudygsiant. Tie suskeldėję ir nubrūžinti močiutės pirštai, kurie galėtų išgriebti juos, atgramdyti nuo dugno, guli po žemėmis, sunerti aklinoje tamsoje. Guli jau dešimt metų.

Sveika, Marija. Sveika, močiute, malonės pilnoji.

Kažkur toli, kažkur sulaukėjusioje Žemaitijoje, tarp kalvų stūkso medinė troba. Toji troba, išleidusi ne vieną vaiką į pasaulį, turi medinį nutrintą slenkstį, nuvaikščiotą žingsnių čia gyvenusių, bet daugiausia mano šlubos močiutės. Tas slenkstis, nudilęs karvės ragas, galėtų papasakoti, kaip sunkiai šlubuodama močiutė kasdien jį mindavo, kaip per jį įeidavo ir išeidavo svečiai, kaip įnešdavo naujagimius, išvarydavo girtuoklius... Kur tu dabar, močiute? Ar tebevaikš-

tai ten sniegu aplipusiais batais, palikusi širdį, susigūžusią į žvirblį, karsto lopšy? Koks to gobeleno kvapas ir spalva, viską uždarius? Nepamenu spalvos. Jau dešimt metų.

Sveika, močiute, malonės...

Vakar sapnavau ją smaragdine įkapių suknele. Norėjau visai kaip vaikystėje paklausti:

– Kada nuvažiuosime į Paryžių?

Atsisukau, o jos nebebuvo, tik keistas tuščio indo, kuriame būta obuolių, jausmas.

Tada nežinojau, kas tas Paryžius ir kodėl jį reikia pamatyti, bet ji vis sakydavo, kad mes vieną dieną ten būtinai nuvyksime. Tik aš ir močiutė, surišti kažin koku nematomu siūlu per laiko ir kartų vandenyną. Siūlas, sulaikantis visatos bangavimą. Mūsų bambagyslė. Pasikalbėjimas tuščiomis konservų dėžutėmis, vaikiškai ištempus siūlą per vieškelį.

Kartą toj sulaukėjusioj Žemaitijoj vakare per pūgą užvirto guoba ant elektros penklinės. Viena po kitos trobos paskendo tamsoj. Lyg visi vienu metu staiga užsimerktų ir pradėtų klausytis vėjų. Mūsų troba irgi paskendo tamsoje ir mudu nuėjome gulti be žvakės, apgraibomis vesdami vienas kitą per slenksčius. Gulėmės į lovą po šalčio pritraukusiais pūkų patalais ir pamažu šilome, girdėdami, kaip pūga drasko plėvele užkaltus langus.

Tą pačią akimirką toli, už Marso, nuo asteroidų rato atsiplėšė didžiulis uolienos luitas ir pasuko Žemės link. Nuojauta, kad susidūrimas neišvengiamas ir „Sveikos Marijos“ nepakeis lemties.

Ši akimirka – maža sala tamsiuose vaikystės vandenyse ir mudu tik du gyventojai, sujungti anūko ir močiutės „bambagysle“. Gulime. Alsuojame. Tylime.

– Ar tu verksi, kai aš numirsiu? – staiga paklausia ji, perdrėksdama tylos voratinklį.

Negaliu tamsoje įžiūrėti jos mėlynų akių, tačiau per mano, septynmečio vaiko, širdį perbėga virpulyš. Tuštėjancio indo jausmas. Ką iš tikrųjų reiškia numirti? Ką reiškia nebebūti? Pūga trankosi į langą. Regis, tuoj praplėš plėvelę, išdauš stiklą.

– Bet tu dar nemirsi, – lepteliu ir išsigąstu savo paties žodžių.

Šaltas uolos luitas išskrieja iš asteroidų žiedo. Tarp močiutės smilkinių įdiržta raukšlė. Įsivaizduoju matąs ją kambario tamsumoj.

Pūga vėl pečiais trenkėsi į priegalvio langą. Sudreba stiklas rėmuose.

– Vieną dieną vis tiek mirsiu. Visi miršta. Bet ar verksi, kai aš mirsiu?

Marsas regi, kaip kometa praskrieja jo orbitą.

– Verksiu, – nenoriai prisipažįstu.

– Ar labai? – jos balsas ramus, lyg tekėtų per tą siūlą, jungiantį konservų skardines skirtingose vieškelio pusėse.

– Labai, – atsakau iš kito visatos pakraščio, nors esu čia pat, toj pačioj saloj, po tuo pačiu apklotu. – Ar mes nebevažiuosime į Paryžių?

– Paryžius labai toli, – atsako taip, tarsi šis miestas niekada nė nebūtų egzistavęs.

– Ar Paryžių daug didelių namų? Ir ten visada šilta? Kaip Afrikoj?

Už ją atsako dar vienas siautulingas pūgos šuoras į langą. Atrodo, tuoj sudrebės visa lova ir mes atskilsime, būsime nupūsti kosminio vėjo.

– Taip, ten turėtų būti šilta.

– Kaip Afrikoje?

– Nežinau, niekada ten nebuva.

– Tai kokio dydžio tas Paryžius? Ar ilgai reiktų per jį važiuoti mašina?

Pūga įrėmė ragus į stiklą. Toks didžiulis spaudimas, kad, rodos, langas tuoj ims eizėti it plonas užšalusio ežero ledas.

– Sakau, nežinau. Niekada ten nebuva, – atsidūsta, pasisukdama sunkiai ant šono.

Guli sunki tarsi undinė, kurios šiltas alsavimas tamsiame šaltame kambaryje pasiekė mano veidą. Gal tada, tą akimirką nematoma bambagyslė pavojingai apsvijio mano kaklą. Mūsų sudrumstuose pataluose. Mūsų tyliame pasikalbėjime apie Paryžių. Painiuose žodžiuose ir jų prasmėse.

– Koks didelis vėjas. Rytoj dar nesutaisys elektros, – sako ji.

– Gal vasarą? Gal tada nuvažiuotume? Autobusu?

– Šaldytuvai be elektros gali atšilti, reikia išimti mėsą.

– Juk vasarą galime? Noriu pamatyti tą bokštą. Ten, sakė, yra liftas į viršų. Bokštas toks didelis, kad matyti visas miestas.

Kurį laiką tyli. Girdžiu, kaip kvėpuoja, ir jaučiu nuo jos einančią šilumą. Senos ir pavargusios plaučių dumplės švokščia. Kurį laiką bandau nuspėti, ar ji užsimerkusi, ar atsimerkusi.

Visatoje nėra apgaulingesnio dalyko nei asteroidų trajektorijos. Jos tokios nenuspėjamos ir niekada nežinai, ar minties galia juos patys pritraukiame, ar Dievo valia jie buvo pastūmėti.

– Aš jau niekada nebenuvažiuosiu į Paryžių.

Jos balsas švelnus, įstrigęs tarp dviejų pūgos gūsių, ir aš jį sugeriu, suvokdamas, kad jau seniai tai žinojau. Žinojau, kad mudu niekur nebeišvažiuosime.

Staiga smarkiai ėmė niežėti bamba. Ėmiau kasyti tą įdubusią kriauklę, lyg joje būtų pabudusios mirusių žvaigždžių dulkės.

– Ar labai bijai mirti? – paklausiau nei iš šio, nei iš to.

Trumpa tyla. Pūga naktį taip įsismarkavo, kad visa gerkle rėkdama puolė į langą ir šis galiausiai pasidavė. Sudužęs stiklas pažiuro po visą kambarį, nusėdo ir ant dviejų odos, bent jau taip atrodė, bent jau taip norėjau, kad būtų.

– Visi kada nors mirsime, – atsako nurimusio vandens balsu.

– Bet ar bijai? – sudrumsčiu lyg eglės skuja paviršių.

Tikriausiai reikia pusės sekundės nuspręsti, ar galima pameluoti vaikui. Ir kiek daugiau laiko, kad meluotum sau.

– Bijau.

Kambaryje pasidaro taip šalta, lyg būtume nebe anūkas ir senelė, o tik kosmose į ledą sušalę kūnai.

– Ar tu pateksi į dangų, pas Dievą?

– Nežinau. Pirma eisiu į skaistyklą ir ten mane nusiųs į pragarą arba į dangų.

Iš „Katekizmo“ išlupta tiesos akis. Pomirtinės kelių eismo taisyklės. Pernelyg tikslios.

Nebegirdžiu pūgos, tik prikaltos plėvelės šiugždėjimą, plaka tarsi širdis čia prisiplodama, čia atsitraukdama nuo stiklo.

– O senelis nueis į pragarą?

– Tikriausiai.

– O aš? Ar aš pateksiu į dangų?

– Tu nuvažiuosi į Paryžių, – atsiverčia vėl ant nugaros ir atsidūsta. – Miegokim.

Naktį močiutę kamuoja skausmai. Ji negali užmigti. Jos kūne daug ląstelių, kurių skaidrios visatos sudrumstos. Aš irgi atsiverčiu ant nugaros ir jaučiu, kad pūga vėl grįžta prie lango. Mudu gulime šalia vienas kito ir jaučiamės kaip ant plausto juoduose pasaulio vandenyse. Plūduriuojame, kol miegas įveikia mintis, kūną ir mudviejų Paryžių.

Toji naktis – lyg atskiras vaikystės traukinio vagonas, pirmasis pokalbis apie mirtį prieš užmiegant, kai jokios pasakos taip neįbaugina kaip tas aiškus septynmečio suvokimas, kad viską vieną dieną prarasim ir mirsim.

Sveika, močiute, malonės pilnoji...

Jau dešimt metų prie mano močiutės lovos galvūgalio yra naktinis stalelis, uždengtas linine staltiesėle, siuvinėta mano rankomis antroje klasėje, joje – prinokusių sunkių slyvų šaka... Sunkaus gyvsidabrio termometras, skaitymo akiniai, rožinis... Ji miega tame karste. Toje medinėje kapsulėje, aprengta smaragdine įkapių suknele. Žaliai žvynuota undinė. Paskutinę akimirką kažkas atrišo kojų pėdas. Kuris? Jau nepamenu. Bet kodėl atrišo? Kad ateitų? Na gerai, jeigu ir vaikščiotų, tai kur ir pas ką? Galvoju apie tai. Jau dešimt metų.

Bet ar bijai?

Bijau.

Kometų trajektorijos tokios apgaulingos.

Tekšt–tekšt... Medūziškos kraujo gėlės išsikleidžia marių vandenyse. Lieku ten per amžius. Bijūnais. Tokie kruvini bijūnai žydėjo kas vasarą prie trobos, juos močiutė aprišdavo

virve, kad sunkūs stiebai ir žiedai pilni skruzdžių nenulinktų prie žemės.

Besiskleidžiantys kruvini bijūnai mano močiutės galvoje.

Bet ar bijai? Bet ar bijai? Bet ar bijai?

Jau dešimt metų.

Paskutinę gyvenimo akimirką močiutė kuitėsi vasarnamyje. Buvo rudens rytas ir ant krosnies burbuliavo didžiulis jovalo katilas kiaulėms. Sode kruvini sunkūs bijūnai buvo apvytę ir praradę grožį. Jų kerai po žeme gėrė naktinio lietaus drėgmę. Lašuose, prie žiedų, plūduriavo nuskendusios skruzdės.

Bijūnas žudikas. Bijūnas išdavikas. Skruzdės sekundės.

Ji kuitėsi vasarnamyje, o aš... Dieve, kur aš buvau, kai priartėjo tas prakeiktas asteroidas? Kurioje mokyklos klasėje sėdėjau, kad nepajutau dūrio į širdį? Nepajutau staiga yrančių Paryžiaus bokštų, pamatų ir šaligatvių?

Kieta visatos skeveldra priartėjo prie Žemės. Nepastebėta praskriejo planetos atmosferą ir pateko į močiutės kraujagyslių labirintą. Asteroidas skriejo tarp gausybės raudonų paukštėtų eritrocitų, kurie švystelėdami metėsi į šalis, lipdami prie sienelių. Skriejo užtikrintai ir visus baugindamas. Nešdamas mirtiną angelo bučinį. Kobros dantį.

Katilas burbuliavo virš ugnies. Močiutė, atrėmusi lazda į krosnį, maišė garuojančią pliūrę. Didelė krūtinė kilsavo. Mušė širdį. Žliaugė prakaitas.

Jis artėjo kūno kraujo medžiu. Plika akimi nematomas. Įskriejo ten, kur tamsios kraujagyslės truputį užkalkėjusios ir kaip seni vamzdžiai stabdo veržlų tekėjimą.

Viena akimirka, kai dangaus kūnai pakeičia padėtį ir vanduo galutinai susidrumscia giliausiose Žemės iščiose. Kai

iškirstoje miško erčioje romiai ėdusi stirna staiga šmurkšteli į tamsumas, nujausdama kažką negera. Kažkieno akis. Ketinimą. Artėjimą.

Asteroidas įstrigo siaurame kraujagyslių tunelyje. Į jį žaibiškai tėškėsi paukštėtieji eritrocitai, kol tunelyje susidaręs kamštis ėmė pūstis.

Nuo krosnies karštis tvoskė močiutei į pasmakrę, sukeldamas dusulį. Lyg širdis krestelėjo žemyn. Lyg staiga būtų pasidarę bloga. Lyg pritrūkus kvapo. Lyg nebesugraibyta lazda būtų nukritusi ant aslos. Lyg galvą staiga surakino kaip dėžę, kurią kažin kas išmetė lėtai grimzti į jūros dugną. Lyg... Lyg kažkas būtų Paryžiuje sutikęs velnią ir tą akimirką prispaudęs kruviną nykštį prie sielos pardavimo dokumento.

Viskas tą akimirką. Galvoje pražysta bijūnas ir numiršta Paryžius.

Sveika, močiute, malonės pilnoji...

Jau dešimt metų prie mano močiutės lovos galvūgalio yra naktinis stalelis, uždengtas linine staltiesėle, siuvinėta mano rankomis antroje klasėje, joje – prinokusių sunkių slyvų šaka. Pirmasis stalčius, prigrūstas vaistų pakuočių, čėžančiose folijose...

Kai grįžau tą dieną iš mokyklos, man buvo pasakyta, kad močiutę ištikęs insultas ir ją išvežę į ligoninę. Sako, kritusi ji ant karštos krosnies. Kai rado, jos ranka, sakė, buvo suskrudusi iki gyvo kaulo, o galva, sakė, sutinusi lyg sugelta ištiso avilio – senatvės raukšlės išsilyginusios, oda kaip kūdikio veidelio. Sakė, atjaunėjo dvidešimt penkeriais metais. Nekalbėjo, tik kažką vebleno sustingusiu liežuvium. Akys, sakė, lyg paklaikusios vartėsi. Atrodė kaip žmogus, prarytas akivaro.